

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९६] ३ एस. सी. आर. २०९

दुर्गाप्रसाद

वि.

नवीन चंद्र आणि इतर

मार्च 11,1996

[न्यायमुर्ती के. रामास्वामी आणि जी. बी. पटनायक]

भारताचे संविधान, 1950 : अनुच्छेद 226.

रिट अधिकाररिता - दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908 अंतर्गत विहित केलेल्या कार्यपद्धतीला

डावलून तिचा अवलंब करता येऊ शकणार नाही.

एस. दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908 :

कलम 96,104 आणि 115-आदेश 43 नियम 1-आदेश 9 नियम 13.

दावा - हुकूमनामा -अर्ज आदेश ९ नियम १३ अन्तर्गत हुकूमनाम्याला रद्दबातल करण्यासाठी -

अर्जाच्या समर्थनीयतेवर आक्षेप- आक्षेप नाकारणारा आदेश - आदेशाच्या विरुद्ध रिट - च्या

समर्थनार्थ - आदेश-कलम 96 अंतर्गत किंवा कलम 104 सह वाचलेल्या आदेश 43 नियम 1

अंतर्गत अपील करण्यायोग्य नव्हता परंतु कलम 115 अंतर्गत पुनरीक्षण योग्य नव्हते असे

पुनरीक्षण दाखल करण्याऐवजी रिट अधिकारक्षेत्र लागू करणे हे कायम राखण्यायोग्य होते- रिट

याचिका फेटाळण्याच्या आदेशाच्या विरोधात कोणत्याही हस्तक्षेपाची मागणी केली गेली नाही-

अपीलकर्ता कायद्यांतर्गत खुल्या असलेल्या उपायाचा लाभ घेऊ शकतो.

दिवाणी अपील अधिकारिता : १९९६ चे दिवाणी अपील क्र. ४४९७.

अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या १९९५ च्या C.M.W.P. क्रमांक ३७२१२ मधील २१.१२.९५ या

तारखेच्या निकाल आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी एम. पी. शोरावाला.

न्यायालयाने खालील आदेश दिला :

अनुमति देण्यात आली.

उत्तरवादीने विनिर्दिष्ट पालन करण्यासाठी दावा दाखल केला आहे आणि अपीलकर्त्याचा पुरावा 12.3.1991 ला बंद केल्यानंतर, उत्तरवादीचा पुरावा 20.3.1991 वर नोंदवण्याचे निर्देश देण्यात आले. असे दिसते की हे प्रकरण वेळोवेळी 11.1.1994 पर्यंत तहकूब केले गेले. त्या दिवशी उत्तरवादीने दावा लढवण्यास नकार दिला आणि स्थगितीची मागणी केली असे दिसते. स्थगितीसाठीचा अर्ज फेटाळण्यात आला आणि युक्तिवाद ऐकल्यानंतर निकाल राखून ठेवण्यात आला आणि 14.1.1994 ला घोषित करण्यात आला. उत्तरवादी क्रमांक 2 ने आदेश 9 नियम 13 सी. पी. सी. अंतर्गत आदेश रद्दबातल करण्यासाठी दि. 27.1.94 ला अर्ज केला. अशाच प्रकारचा अर्ज इतर प्रतिवादींनी दाखल केला होता. तो अर्ज प्रलंबित असताना, अपीलकर्ता याने अर्जाच्या समर्थनक्षमतेवर आक्षेप घेत आणि प्राथमिक मुद्दा म्हणून त्याची सुनावणी करण्यासाठी अर्ज दाखल केला. ती याचिका न्याय चौकशी न्यायालयाने 7.10.95 ला फेटाळली. या आदेशाच्या विरोधात, अपीलकर्त्याने राज्यघटनेची कलम 226 अंतर्गत रिट याचिका दाखल केली आणि ती उच्च न्यायालयाने दिनांक 1 च्या आक्षेपित निर्णया द्वारे फेटाळली होती. अशा प्रकारे विशेष अनुमति द्वारे हे अपील.

गेल्या प्रसंगी जेव्हा हे प्रकरण स्विकृती साठी घेण्यात आले होते, तेव्हा आम्ही विद्वान वकिलाला विचारले होते की या परिस्थितीत रिट याचिका कशी समर्थनीय आहे. विद्वान वकिलाने प्रकरण तहकूब ची मागणी केली आणि प्रकरण तहकूब करण्यात आले. त्यामुळे ते आज समोर आले आहे. अपीलकर्त्याचे वकील यांनी असा युक्तिवाद केला की सी. पी. सी. अंतर्गत अपीलकर्त्यासाठी तीन उपाय खुले आहेत, म्हणजे कलम 96 अंतर्गत अपील करण्याचा अधिकार किंवा कलम 104 सह वाचन केलेल्या आदेश 43 अंतर्गत अपील करणे किंवा कलम 115 सी. पी. सी. अंतर्गत पुनरीक्षण करणे. हे प्रकरण तीनपैकी कोणत्याही उपायाच्या चार कोपऱ्यांमध्ये येत नाही ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता, अपीलकर्त्याकडे कलम 226 अंतर्गत उच्च न्यायालयात जाण्याशिवाय दुसरा कोणताही उपाय उरला नाही. कलम 96 अंतर्गत किंवा कलम 104 सी. पी. सी. सह वाचन केलेल्या आदेश 43 नियम 1 अंतर्गत आक्षेपित निर्यय अपील करण्यायोग्य नाही हे

खरे आहे. पण तरीही फेरविचार करणे योग्य ठरेल आणि आदेशात सुधारणा करता येईल की नाही, हा उच्च न्यायालयाने गुणवत्तेनुसार विचार करावा असा विषय आहे. परंतु त्या उपायाचा लाभ घेण्याऐवजी, अपीलकर्त्याने कलम 226 अंतर्गत अधिकारक्षेत्र लागू केले आहे, ज्याची हमी नाही आणि सी. पी. सी. अंतर्गत विहित केलेली प्रक्रिया कलम 226 अंतर्गत राखण्यायोग्य नसलेल्या उपायाचा लाभ घेऊन रद्द केली जाऊ शकत नाही. या परिस्थितीत, आम्ही आदेशात हस्तक्षेप करण्यास नकार देतो, कायदानुसार उपलब्ध असलेल्या उपाययोजनांचा लाभ घेणे अपीलकर्त्यासाठी खुले आहे.

त्यानुसार अपील फेटाळले जाते. खर्च नाही.

टी. एन. ए.

अपील फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."

